

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: SÜVEG ÁRON

A NAGY SZELLEMEK VÁROSA?

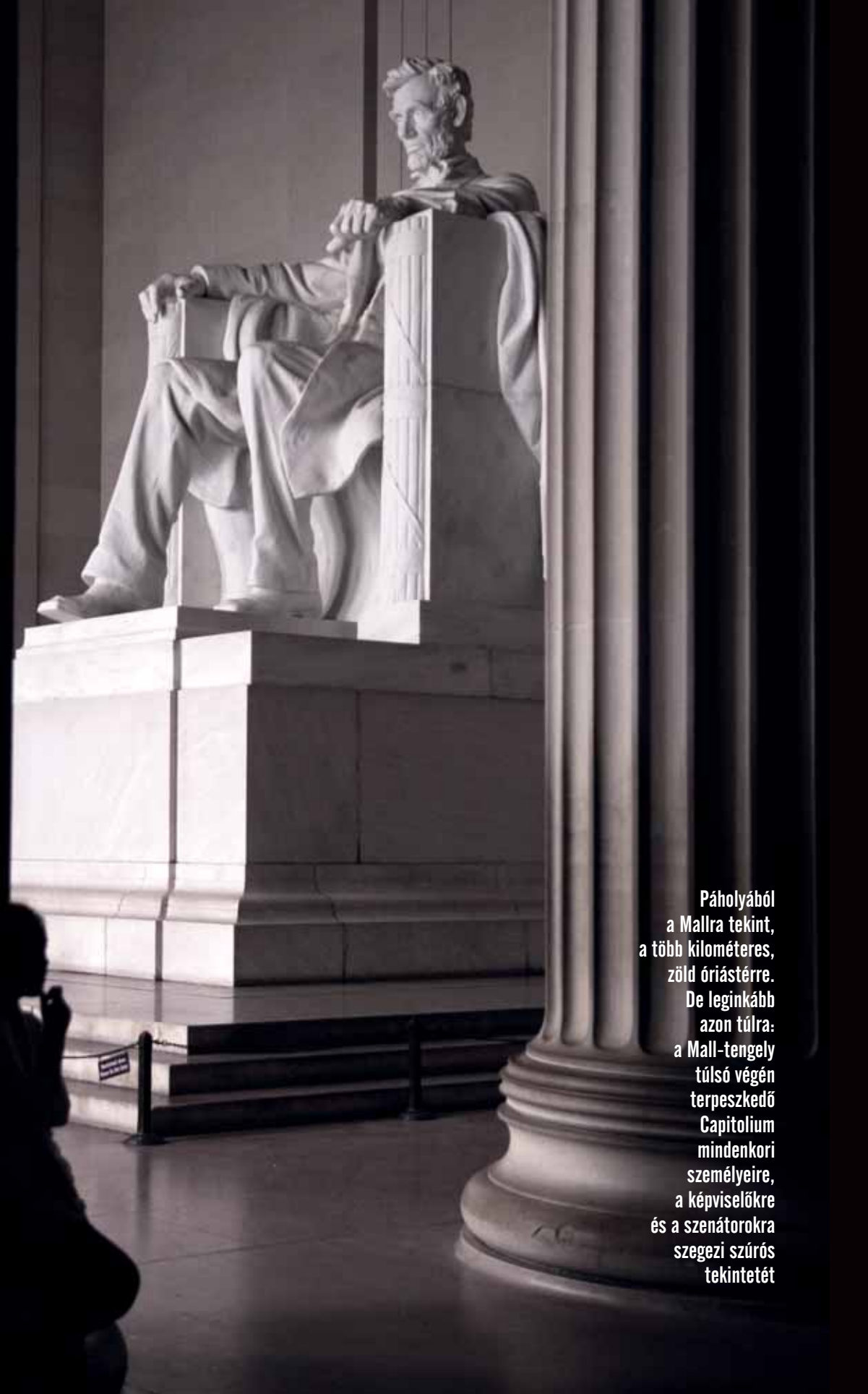
Kezemben egy ócska térképpel gyaloglok: nagyjából a belvárosban kellene lennem, hacsak nem rontottam el a metrómegállót. Az óriási sugárutakat hatalmas portálú boltok és éttermek szegélyezik, a lámpák égnek, a bejáraton ott lóg az open felirat. Az üvegvitrinekhez közelebb hajolva, mintha árnyak suhognának. Keresem a helyem, sarokról sarokra bandukolva várom, hogy befordulva megleljem a nyüzsgő belvárost, a city centert; aktatáskával rohangáló hivatalnokokat akarok, szónokokat és tüntetőket, sürgölődő városlakókat szeretnék látni. Hiába...

Talán majd a következő sarkon. Ám egyszer csak a Fehér Házba botlom. Néhányan fotózkodnak, páran frizbizgetnek és lazítanak a parkban, a legtöbben viszont némi kattintás, és egy Obamához intézett vicces megjegyzés után tovább is sietnek a fák csúcsa felett ékeskedő Washington-emlékmű obeliszkje felé.

Amikor megállok a National Mall hatalmas terének közepén a fejem fölé tornyosuló obeliszknél, akkor döbbenek rá, hogy valóban megérkeztem a város közepére. Sőt, ha a pár lépésnyire lévő nullás követ veszem alapul, akkor az Egyesült Államok közepére. Balra fordulva lelki szememmel látom, ahogy Martin Luther King a Lincoln-emlékmű lépcsőin kiáltja a tömegek feje fölött felém: „I have a dream”. Végigpásztázva a monumentális épületek végtelen során, a másik irányban a látóhatáramat a Capitolium épülete zárja, melynek látványát alighanem mindenki ismeri, de sokan

jönnének zavarba, ha megkérdeznénk, mi is történik a falain belül.

Ha továbbra sem mozdulunk el az obeliszk alól – és miért is tennénk, ha már sorba kell állni ahhoz, hogy feljussunk a 169 méter magasán lévő csúcsába? –, marad elég időnk, hogy egyik szemünkkel a Fehér Házat, a másikkal a Capitoliumot vizslatva elgondolkodjunk: milyen, nemzetek felett álló hatalmi erők és láthatatlan információk, titkok és cselszövések mátrixába keveredtünk. A szigorúan rendezett város látványa és a hatalmas tereket betöltő emberek hiánya amúgy is utópisztikus hangulatba kerget, a mellettem álldogáló és talpig amerikai zászlóba öltözött, túlsúlyos család életképei pedig már csak csokiszirup a milkshake tetején. Nem tudom levenni róluk a szemem, a katasztrófafilmekben ilyen családi-idilli pillanatokban már ott morajlik a feszültségkeltő zene: várható, hogy valami történni fog...

Páholyából a Mallra tekint, a több kilométeres, zöld óriástérre. De leginkább azon túlra: a Mall-tengely túlsó végén terpeszkedő Capitolium mindenkori személyeire, a képviselőkre és a szenátorokra szegezi szűrős tekintetét

SZABÁLYOS SZERKEZET
 Az új főváros korabeli alaprajza. Az 1884-ben éppen Washingtonban megrendezett Nemzetközi Meridián Konferencia javasolta a Greenwichi kezdőmeridián bevezetését. Ezt megelőzően a National Mall nyugati szélén húzódó délkör volt az amerikai térképészeti mérések origója

A MALL LÉTREJÖTTE

Washington – és egyben az ország főterének is nevezhető National Mallt – egy francia származású építész, Pierre Charles L'Enfant tervei alapján végül Andrew Ellicott kezdte meg építeni, George Washington elnök megbízására a 19. század végén. A francia építész eredeti terveiben még szereplő, hatalmas sugárút sosem született meg, ezzel szemben maga a tér számos változáson esett át az elmúlt közel másfél száz esztendőben. Az első száz év inkább a vad városiasodás jegyében telt, a park egyre inkább pusztult, a Capitolium teraszairól korántsem a mai impozáns és rendezett kép fogadta a képviselőket. A 20. század elején aztán James McMillan szenátor kezdeményezésére új városrendezési terv megvalósításába kezdtek, melynek során városszerte eltüntették a nyomornegyedeket, és parkokat, sétányokat építettek, emlékműveket és hivatalokat emeltek. Az új tervek alapjait azonban L'Enfant eredeti elképzelései szolgáltatták, ezért a mai napig úgy tekinthetünk az arlingtoni temetőben nyugvó franciára, mint a város egyik szülőatyjára.

Időről időre felvetődik a kérdés: mihez is kezdjen a város a demokráciát szimbolizáló, ám hatalmas és tulajdonképpen üres térrel? Az idő múlásával egyre több emlékmű hada pettyezi, s nem valószínű, hogy ennek valaha is vége lesz.

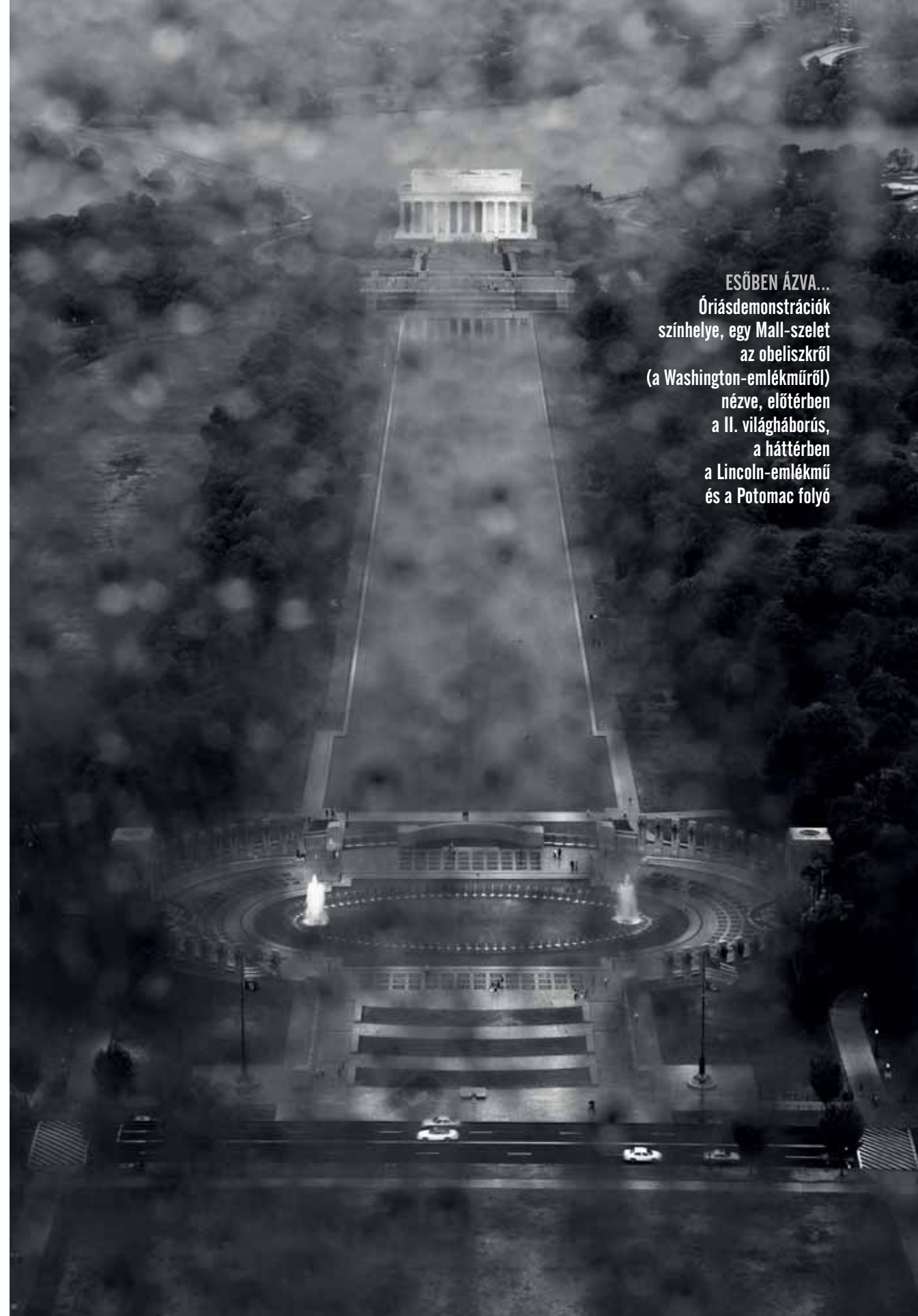
A színpalak mögött működő város

De most nem történik semmi, csak állunk a permetszerű zivatarban, néha párasznyit csúsztatva a lábunkon, s közben azon gondolkodom, vajon mi szél fújja Washingtonba az embereket, azonkívül, hogy családirag nyaralnak és adakoznak a hazafiság oltárán, esetleg ismeretterjesztő osztálykirándulás keretében terelik végig őket a nemzeti kincseket rejtő, elképesztően gazdag múzeumok hadán, melyek minden kétséget kizáróan hitelesen mutatják be a nemzet történelmét és kultúráját az őslakosoktól az űrhajózás vívmányaiig.

A Potomac folyó partján elterülő, majd 600 000 lakosú Washington az Egyesült Államok fővárosa, ugyanakkor magyar fejjel fura végiggondolni, hogy miért egy ilyen „kisvárost” illet ez a titulus, miért nem valamelyik több mint tízszer akkora kereskedelmi központ. Persze tudjuk a választ: itt pont az egyensúlyi, köztes helyzetben vagyunk a két történelmi vetélytárs, a délebbi Philadelphia és az északabbi New York között.

Ám itt a hangulat is mintha egy nagyra pumpált kisvárosra emlékeztetne: a négysáv

ESŐBEN ÁZVA...
 Óriásdemonstrációk színhelye, egy Mall-szelet az obeliszkről (a Washington-emlékműről) nézve, előtérben a II. világháborús, a háttérben a Lincoln-emlékmű és a Potomac folyó

ÖSSZKÉP

Kínától a Fehér Házig...
Washington közepe nem épp a Tienanmen tér.
Látványosság, véleménynyilvánítási hely, jóléti
grund. Füre lépni határozottan szabad!

A CIKK MEGJELÉNÉSÉNEK TÁMOGATÓJA
AZ STA TRAVEL – STATRAVEL.HU

FELHŐKARCOLÓ

Óriástű a város szívében:
a Washington-emplékmű obeliszkje

utakon csak lézengenek a kocsik és biciklisták, a turistákat leszámítva mindenki határozottan és céltudatosan végzi a dolgát a maga kimért tempójában. A neoklasszicista és neogótikus színfalak mögött országok sorsáról és emberek millióinak életéről hoznak döntést. Láthatatlanul, láthatatlanok. Szellemek, akik a hivatalok mélygarázsai és a magányos otthon közt a kocsik ablakából szembeülnek személyesen a harmadik világ képviselőivel, egy-egy hajléktalan vagy kéregető képében.

Aki a téren végigtekint...

Nem is érdemes többet a politikára gondolni, hiszen már itt állok az ajtóban, a lifteslány lelkesen meséli az emlékmű történetét, s hogy milyen csodálatos kilátás nyílik a tetejéből a városra és a tájra. Nemhiába, ez Washington legmagasabb épülete! De most esik. Jön mindenhonnan, a nedves ablakokon keresztül pedig még a közeli Fehér Házat is alig tudom kivenni. Tökéletes rendezés, a látványhoz most már hangulat-filter is van, lelkesedésem nem csüggedvén célpontokat keresek a végtelen park körül kerítés-ként húzódó épületmonstrumokban.

A majdnem 3,5 km hosszú, hatalmas tér Lincoln-emplékmű felőli végén állok. Mászom fölfelé az emlékcarnokba, aztán visszapillantok egy pillanatra, nem bírom megvárni, hogy a tetejére érjek. Grandiózus a látvány: a híres medence fölött elterülő, végtelen tér, a közepén egy óriási tuskével. Üzenőfelület a világ számára, egy óriási rajszöggel átszűrva. Nemhiába ihletett meg megannyi szónokot és igazságérzőt a hely szelleme, aki hatalmas trónjáról néz le ránk és a távolba egyaránt, az emlékművét szegélyező és égbe nyúló oszlopok közül.

AZ ARLINGTONI ASSZONYOK

Az 1940-es évek végén egy fiatal katona magányos temetése után vetődött fel először a gondolat; senkinek nem lenne szabad magányosan alászállni a sírba. A légiőr parancsnokának, Hoyt Vanderberg feleségének, Gladysnek ötletét aztán tették követték, és még abban az évben katonafeleség- és özvegytársaival megalapították az Arlingtoni Asszonyok Csoportját. Később, 1972-ben aztán a hadsereg özvegyei, majd 1985-ben a tengerészet özvegyei is csatlakoztak a tiszteletre méltó körhöz.

Az önkéntesekből verbuvált asszonycsapat azóta senkit sem hagy egyedül, minden egyes, az Arlingtoni temetőben nyugalomra helyezett katonát egyikük a 65-ből elkíséri. Naponta 8-10 katonát temetnek el itt, s ebben csökkenés a jövőben sem várható - szomorú és állandó feladatot róva az arlingtoni asszonyokra.

Az Arlington-hegy Washington városához tartozik, de már egy másik államban, Virginiában fekszik. Hullámzó lejtőin alakították ki a világ egyik leghíresebb temetőjét. Tulajdonképpen az egész térség az egykori Dél területéhez tartozott, s a sírkert a vesztes parancsnok, Lee tábornok birtoka volt. A városra tekintő panorámát a költők, írók és például úrhajósok mellett elsősorban katonák és politikusok szellemei élvezhetik. Itt nyugszik örökmécses alatt John F. Kennedy, de találkozhatunk magyar nevekkal is: Asbóth Sándor és Stahel-Számvald Gyula az amerikai polgárháborúban szolgáltak tábornokként.

AMERIKAI ELESETTEK TÍZEZREI

A részben a földbe süllyesztett Vietnami Háborús Emlékmű feketén tükröződő, végeláthatatlan névlajtroma. Az Egyesült Államok leglátogatottabb emlékhelye

Abraham Lincoln vakítóan fehér márvány emlékműve megállít. Nem csak azért, mert kinn esik az eső, és jó itt, a hatalmas oszlopok tövében kicsit megszártkozni, de érdemes is leülni és elgondolkodni, milyen befolyással lehet egy szál ember a világra. Lincoln szigorú, büszke és jövőbe tekintő (de a Mallon is végignéző) arcán és életén mintha az egész amerikai történelem és szemlélet tükröződne vissza. Szembeszegülés és érdekérvényesítés a kortársakkal szemben, a világot meghatározó és a szabadságjogokat előtérbe helyező rendelkezések, drámák, elnökögyilkosság. Ahogy a rendkívül népszerű elnök halálakor megjegyezték: „Immár a történelem része”. Így foglalta el méltó helyét e panoptikumvárosban, annak is az egyik legékesebb helyén.

Háborús sebek

Tony Harper... Alexaner P. Pomeroy... Jesse James Tyler... Billie Joe Wilson... Bruce J. Roth... néhány sorban vagy oszlopban fel-feltűnnek magyar, szerb, olasz, francia, ázsiai nevek is. Kik ők? Igazából az emlékező családokon kívül nem tudhatjuk. Csak annyit, hogy mindannyian Vietnam katonai áldozatai. A háborúé, mely ellen sok százezres tömegek tiltakoztak az emlékhely környékén pár évtizeddel ezelőtt, s ahol most kegyeletüket róhatják le a szomorú emlék előtt. A vietnami háborús hősök 75 méter hosszú, V alakú fala 58 256 nevet hordoz, örök mementóként. Az egész várost valahol a háborúk születték, alakították és éltetik. Erről a pár négyzetkilométerről a mai napig indítanak háborúkat, tüntetnek ellene, s kimenetelétől füg-

getlenül emelnek nekik a városhoz méltó, monumentális emlékhelyeket. Ilyen a közeli koreai, vagy a II. világháborús emlékművek és szobrok tucatjai, szerte a National Mall parkjaiban, vagy épp a Potomac túlsópartján fekvő Arlingtoni temető is. A maga nemében mindegyik döbbenetes. Az arlingtoni hullámzó dombok végeláthatatlanul, de szabályos sorokban sorakozó, hófehér sírkövei, vagy a koreai emlékmű bozótosból előbukkanó, megviselt katonai egysége és mellettük az országnevek, az áldozatok számával – sok százezernyi emberélet – Luxemburgtól a Fülöp-szigetekig.

Múzeum-óriások

Már a nap derekánál járok, és még mindig nem értem vissza a tér feléhez, de még nem voltam egyben sem a számos, elképesztően gazdag múzeum közül. A Nemzeti Múzeum modern épületének aulájába toppanva már sejtem, ez más lesz, mint egy átlagos történelmi múzeum. Az amerikai kultúra talán az egyik legbefolyásosabb hatás – hétköznapjaink használati tárgyaitól a hallgatott zenén át az öltözködésig. Patagóniától Tokióig habzsolják a tömegek a hamburgert, öntik rá vagy a farmerjükre a kólát, miközben a trendi almás-termékükön valamelyik népszerű popzenét hallgatják. Ez mind-mind – és még ennél is több – jelenti az amerikai álmot, a kényelmes fogyasztói társadalmat, jelen esetben falakra aggatva és vitrinekbe helyezve, pedig nemrég még pengették, hordták, használták őket. Itt az eredeti amerikai zászló és megannyi történelmi relikvia, de vigyázat, csak annyit fogyasztszunk, amennyi épp jólesik!

SÚLYOS KLASSZICISTA

A Nemzeti Levéltár
homlokzata

Pár száz méterrel arrébb a Smithsonian Institute sok – és ingyen megnézhető – gyűjteménye közül a világ leglátogatottabb múzeuma, a National Air and Space hívogat. Az első 25 évében több mint 200 millió látogatót vonzó intézményben elképesztő mennyiségű információ és gép fogad több emeleten, a dimenziók minden lehetséges formájában. Mostanra már teljesen magába zárt az amerikai életérzés, valahol én is büszke vagyok arra, hogy micsoda technikai vívmányokat hozott létre a fajom, mennyi tudás és mekkora szellemek keltenek ahhoz, hogy mindez létrejöjjön. (Még akkor is, ha a Holdra szálló komp ránézésre nem sokkal bonyolultabb, mint egy alufóliába burkolt kispolszki. Abba már csak félve gondolok bele, hogyan mertek emberek ezekbe a szinte teljesen analóg szerkezetekbe bepréslődni a Földet elhagyni és egy másik égitesten landolni...) A számtalan játék, szimulátor, vetítőterem, virtuális égbolt és csoda rendszeren magához láncol. Így a közvetlen közelében lévő Capitoliumnál még épphogy elérem a Nap horizonton eltűnő utolsó fénycsóvját.

LÁTVÁNYOSAN MODERN

A Szépművészeti Múzeum
keleti szárnya

Az origó: a Capitolium

Beesteledett: a Capitolium épülete és a környék hollywoodi színezetet kapott, az ember szinte várja, hogy egy hatalmas űrhajó, fénygömb, meteor, hullám vagy bármi katasztrófális berobbanjon, úgy, ahogy azt a filmekben megszokhattuk. De semmi sem történik, csak turisták kattognak a gépeikkel. Közben azon gondolkodom, hogy akkor most tényleg, mi is történik ott bent, a hatalmas márványfalak mögött, a jól ismert kupola alatt? Itt ülészik a Kongresszus, itt hozzák a törvényeket, egyszóval: parlament, csak más néven és merőben más rendszerben, mint mifelénk.

Bár az amerikai jelkép-épületek száma végtelen, mégis a Capitolium lett az ország és egyben a törvényhozás szimbóluma. Előtte üldögélve most aztán megint Washington közepén érezhetem magam, itt futnak össze a várost négy kvadránsra tagoló sugárutak, innen indul és itt ér véget megannyi, olykor az én életemre is kihatással bíró törvény és határozat. Ezen ügyködik az a százezernyi jogász, diplomata, lobbista, közgazdász, hivatalnok és persze szenátor, valamint képviselő, akik a fővárost éltetik, s javarészt a városközponton kívülről ingáznak be a centrumba nap mint nap.

KERÉKPÁRSÁV

Az amerikai KRESZ-nél nincs érthetőbb és felhasználóbarátabb

A DOMB

Felhős alkony a Capitoliumnál

Nekem is volt egy álmom. Nem emlékszem mindenre pontosan, a képek is kikoptak már, de Washingtonban járkáltam. Szellem voltam, melyet egy kellemes szellő repített ide, s ahová – remélem – még visszavezet utam, hiszen a National Mall ikonikus épületei között szeretném látni azok arcát is, akik esetenként az ország minden tájáról idejönnek demonstrálni, pfujozni és éljenezni, ünnepelni és beiktatni. Amerikaiak milliói, ellepve a várost, mely nem is szimbolizálhatná jobban az egyén és az ország hatalmát, s valójában a mókusok városa – de ez már egy másik történet. ⊕

SZÉLES UTAK, MASSZÍV ÉPÜLETÓRIÁSOK
 Taxik az utcán, hivatalnokok a zord
 kőmonstrumokban. Hátterben az
 adóhatóság központi épülettömbje (jobbra)

A FÖLD ALATT

A kizárólag múzeumok, hivatalok és irodák alkotta belvárosi munkahelyek dolgozóinak tízezrei láthatatlanul, a felszín alatt érkezve népesítik be a városközpontot

Meglepően sokan tömegközlekednek és járnak biciklivel, melyet szinte akárhová magunkkal vihetünk buszon vagy metrón, ha már a lábunk nem bírja. Metrózni itt amúgy sem rossz élmény: a futurisztikus és látványos metrómegállók, a gyorsan és pontosan közlekedő járatok mindenképp elviselhetőbbé teszik a közösségi élmény e formáját. Ám, miután a délutáni csúcstól a kora esti szerelvények is kiürülnek, igazán szellemvárossá válik Washington. A naponta itt serteperelő félmillió ember szinte egyetlen szempillantás alatt felszívódott, csak a pár pislákoló éttermet vagy félig üres bárt kitöltő vendégek és vendéglátók maradnak, de az utolsó metróval velem együtt ők is maguk mögött hagyják a belvárost.

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK TÁMOGATÓJA AZ STA TRAVEL – STATRAVEL.HU

Ha a cikk felkeltette érdeklődését, az STA Travelnél kedvező árú repülőjegyeket talál, megbízható és olcsó szállásokat foglalhat, számos kaland- és felfedezőútra közül választhat – és a CareMed biztosítást se felejtse el!

